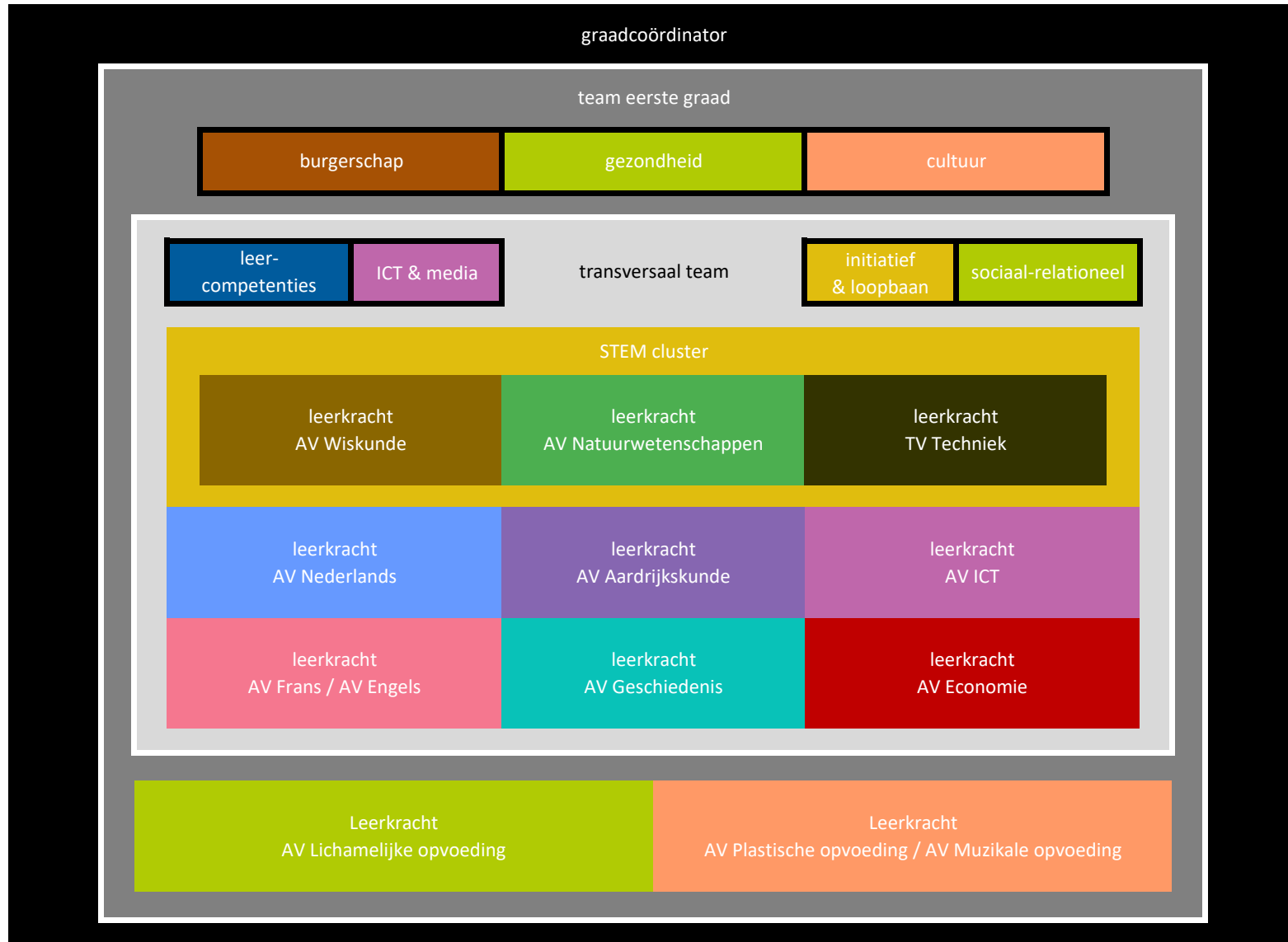

Transversale eindtermen eerste graad

Inhoud	
	Intro
pg. 1	voorstelling vakken - cluster - teams
pg. 2	inhoud - afkortingen - leerkrachtenteams - graadcoördinator
pg. 3	visuele voorstelling van de transversale eindtermen A & B
	Onderwijsdoelen transversaal team A & B
pg. 5-7	teamfiche
pg. 8-22	eindtermen
pg. 23-27	basisgeletterdheid
	Onderwijsdoelen team eerste graad A & B
pg. 29-30	teamfiche
pg. 31-41	eindtermen

Afkortingen	
SC	sleutelcompetentie
BS	bouwsteen
ET	eindterm te bereiken op populatieniveau
BG	basisgeletterdheid minimaal te bereiken door iedere leerling
UD	uitbreidingsdoel
X	resultaatverbintenis
*	maakt integraal deel uit van het vak = verplicht
°	attitudinaal = inspanningsverplichting - eindterm (A°) / dimensie (°)

Leerkrachtenteams	
STEM cluster	leerkrachten Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek
transversaal team	leerkrachten Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels
team eerste graad	leerkrachten Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - ICT & media - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels - LO - PO - MO

Graadcoördinator
De taken van de graadcoördinator kunnen worden uitgevoerd door: een coördinator, een adjunct-directeur, een technisch adviseur, een technisch adviseur-coördinator of een directeur.

Transversale eindtermen A/B stroom

eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels en die op populatieniveau te bereiken zijn

T transversale ET leren			
eindtermen basisgeletterdheid die op individueel niveau van de leerling te bereiken zijn			
	13.1 (SC 14)	brede basiszorg	
	13.2 (SC 14)		
BG 13.1	13.3	ism AV ICT	
	13.4		
BG 13.2	13.5		
BG 13.3	13.6		
	13.7		
BG 13.4	13.8		
	13.9	brede basiszorg	
	13.10		
	13.11		
	13.12		
	13.13		
	13.14 (SC 14)		
	13.15 (SC 14)		
	13.16 (SC 14)		
	13.17		
	13.18		
T transversale ET ICT & media			
BG 4.1	4.1	ism AV ICT	
BG 4.2	4.2		
BG 4.3	4.3		
BG 4.4	4.4		
	4.5		
BG 4.5	4.6		
BG 4.6	4.7		
T transversale ET initiatief & loopbaan			
	15.1	vakoverschrijdende projecten	
	15.2		
	15.3		
	15.4 (SC 10)	brede basiszorg	
T transversale ET sociaal-relatieel			
	5.1 (SC 14)	brede basiszorg	
	5.2		
	5.3		
	5.4 (SC 14)		
	5.5		

POV-2019-AB-T-V

eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad en die op populatieniveau te bereiken zijn

T transversale ET burgerschap		T transversale ET gezondheid		T transversale ET cultuur	
7.1	brede basiszorg	1.13	brede basiszorg	16.1	
7.2		1.14		16.2	
7.3		1.15 (SC 14)		16.3	
7.4		1.16 (SC 14)		16.4	
7.5		1.17 (SC 14)		16.5	
7.6		1.18 (SC 14)		16.6	
7.7		1.19 (SC 14)			
7.8 (SC 12)					
7.9					
7.10 (SC 12)					
7.11 (SC 10)					
7.12 (SC 10)					
7.13 (SC 10)					
7.14					

POV-2019-AB-T-K

Evaluatie gebeurt door graadgroep olv graadcoördinator = gedeelde verantwoordelijkheid

Onderwijsdoelen transversaal team A & B

transversale eindtermen + basisgeletterdheid die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis -

Onderwijsdoel	Evaluatie	Nummer	Type	Nederlands	Wiskunde	Natuurwetenschappen	Techniek	ICT & media	Economie	Aardrijkskunde	Geschiedenis	Frans / Engels	Lichamelijke opvoeding	Plastische opvoeding	Muzikale opvoeding	Leerlijn

SC - 13. Leercompetenties met inbegrip van onderzoekcompetenties, innovatiedenken, creativiteit, probleemoplossend en kritisch denken, systeembdenken, informatieverwerking en samenwerken |
SC - 14. Zelfbewustzijn en zelfexpressie, zelfsturing en wendbaarheid
BS - Zichzelf als lerende begrijpen en positioneren ten aanzien van leren in het algemeen en van specifieke leerdomeinen

eindtermen	transversaal	transversaal team olv graadcoördinator	13.1 (SC 14)	X*	brede basiszorg (*)		brede basiszorg (*)			Leer-competenties
			13.2 (SC 14)	X*						

BS - Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet digitaal kritisch te verwerven, beheeren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces

eindtermen	transversaal	transversaal team olv graadcoördinator	13.3	X*	informatiegeletterdheid (**)					Leer-competenties + ICT & media
			13.4	X*						
			13.5	X*						
			13.6	X*						
			13.7	X*						
			13.8	X*						
			BG 13.1	X*						
basis-geletterdheid			BG 13.2	X*						
			BG 13.3	X*						
			BG 13.4	X*						

BS - Een (onderzoeks-)probleem (v)erkennen en een antwoord of oplossing zoeken gebruikmakend van geschikt(leer-)activiteiten, strategieën en tools

eindtermen	transversaal	transversaal team olv graadcoördinator	13.9	X*	brede basiszorg (*)		brede basiszorg (*)			Leer-competenties
			13.10	X*						
			13.11	X*						
			13.12	X*						
			13.13	X*						

BS - Leeropvattingen, -proces en -resultaten reguleren

eindtermen	transversaal	transversaal team olv graadcoördinator	13.14 (SC 14)	X*	brede basiszorg (*)		brede basiszorg (*)			Leer-competenties
			13.15 (SC 14)	X*						
			13.16 (SC 14)	X*						

BS - Samen het leerproces vormgeven

eindtermen	transversaal	transversaal team olv graadcoördinator	13.17	X*	brede basiszorg (*)		brede basiszorg (*)			Leer-competenties
------------	--------------	--	-------	----	---------------------	--	---------------------	--	--	-------------------

BS - Domeinspecifieke terminologie, symbolen en voorstellingen hanteren

eindtermen	transversaal	transversaal team olv graadcoördinator	13.18	X*	brede basiszorg (*)		brede basiszorg (*)			Leer-competenties
------------	--------------	--	-------	----	---------------------	--	---------------------	--	--	-------------------

(*) De eindtermen worden aangereikt door de leerkracht via de brede basiszorg. De realisatie van de eindtermen wordt geëvalueerd op niveau van elke leerling.

(**) De eindtermen worden bereikt via opdrachten die niet-digitale en digitale informatievaardigheden ontwikkelen.

transversale eindtermen + basisgeletterdheid die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis -

Onderwijsdoel	Evaluatie	Nummer	Type	Nederlands	Wiskunde	Natuurwetenschappen	Techniek	ICT & media	Economie	Aardrijkskunde	Geschiedenis	Frans / Engels	Lichamelijke opvoeding	Plastische opvoeding	Muzikale opvoeding	Leerlijn

SC - 4. Digitale competentie en mediawijsheid
BS - Digitale media en toepassingen gebruiken om te creëren, te participeren en te interageren

eindtermen	transversaal	transversaal team olv graadcoördinator ism leerkracht AV ICT	4.1	X*	ICT & media opdrachten (*) + projecten (**)			ICT & media
			4.2	X*				
basis-geletterdheid			BG 4.1	BG				
			BG 4.2	BG				

BS - Computationeel denken en handelen

eindtermen	transversaal	transversaal team olv graadcoördinator ism leerkracht AV ICT	4.3	X*	ICT & media opdrachten (*) + projecten (**)			ICT & media + STEM
			4.4	X*				
basis-geletterdheid			BG 4.3	BG				
			BG 4.4	BG				

BS - Verantwoord, kritisch en ethisch omgaan met digitale en niet digitale media en informatie

Eindtermen	transversaal	transversaal team olv graadcoördinator ism leerkracht AV ICT	4.5	X*	ICT & media opdrachten (*) + projecten (**)			ICT & media
			4.6	X*				
Basis-geletterdheid			4.7	X*				
			BG 4.5	BG				
			BG 4.6	BG				

(*) De eindtermen worden bereikt via ICT-opdrachten in minimaal alle vakken van het transversaal team.

(**) De eindtermen kunnen ook worden bereikt via vakoverschrijdende projecten, thema-activiteiten tijdens de digitale week, wegwijs-initiatieven ivm de elektronische leeromgeving tijdens de onthaalweek, ...

transversale eindtermen + basisgeletterdheid die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis -

Onderwijsdoel	Evaluatie	Nummer	Type	Nederlands	Wiskunde	Natuurwetenschappen	Techniek	ICT & media	Economie	Aardrijkskunde	Geschiedenis	Frans / Engels	Lichamelijke opvoeding	Plastische opvoeding	Muzikale opvoeding	Leerlijn

A & B	SC - 15. Ontwikkeling van initiatief, ambitie, ondernemingszin en loopbaancompetenties SC - 10. Competenties inzake duurzaamheid																
	BS - Opportuniteiten zien en verkennen met behulp van een creatief denkproces																
	eindtermen	transversaal	projectgroep ism STEM cluster	15.1	X*	projecten (*)		projecten (*)									STEM
	BS - De uitvoerbaarheid van ideeën onderzoeken, het inzetten van middelen tegenover doelstellingen afwegen en het gekozen idee stapsgewijs realiseren																
	eindtermen	transversaal	projectgroep ism STEM cluster	15.2	X*	projecten (*)		projecten (*)									STEM
			15.3	X*													
BS - (Duurzame) keuzes maken, rekening houdend met gevolgen op korte en lange termijn																	
eindtermen	transversaal	transversaal team olv graadcoördinator	15.4 (SC 10)	X*	brede basiszorg (**)		brede basiszorg (**)										
(*) De eindtermen worden bereikt via vakoverschrijdende projecten die op een schooleigen manier worden ingevuld.																	
(**) De eindtermen worden aangereikt door de leerkracht via de brede basiszorg. De realisatie van de eindtermen wordt geëvalueerd op niveau van elke leerling.																	

A & B	SC - 5. Sociaal-relatieve competenties SC - 14. Zelfbewustzijn en zelfexpressie, zelfsturing en wendbaarheid																
	BS - Interpersoonlijke relaties opbouwen, onderhouden en versterken																
	eindtermen	transversaal	transversaal team olv graadcoördinator	5.1 (SC 14)	A°	brede basiszorg (*)		brede basiszorg (*)									
				5.2	A°												
				5.3	X*												
				5.4 (SC 14)	X*												
5.5				X*													
(*) De eindtermen worden aangereikt door de leerkracht via de brede basiszorg. De realisatie van de eindtermen wordt geëvalueerd op niveau van elke leerling.																	

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

13. Leercompetenties met inbegrip van onderzoekscompetenties, innovatiedenken, creativiteit, probleemoplossend en kritisch denken, systeemdenken, informatieverwerking en samenwerken

De leercompetenties per vak maken deel uit van de brede basiszorg -domein 'leren en studeren'- binnen de leerlingenbegeleiding.

13.1	ET-Leren-1 De leerlingen beoordelen zowel het belang van een opdracht voor zichzelf als lerende als de relatie tussen de eigen en de vereiste competenties voor de uitvoering van de opdracht. (transversaal)			
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 30%; padding: 5px;">Bouwsteen</th> <th style="padding: 5px;">Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="padding: 5px; vertical-align: top;">Zichzelf als lerende begrijpen en positioneren ten aanzien van leren in het algemeen en van specifieke leerdomeinen.</td> <td style="padding: 5px; vertical-align: top;"> Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Leeropvattingen - Soorten leerstrategieën zoals stapsgewijze verwerking, diepteverwerking, zelfregulatie * Metacognitieve kennis - Eigen voorkeuren en interesse - Eigen mogelijkheden en beperkingen (in relatie tot de opdracht) Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Zichzelf als lerende begrijpen en positioneren ten aanzien van leren in het algemeen en van specifieke leerdomeinen.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Zichzelf als lerende begrijpen en positioneren ten aanzien van leren in het algemeen en van specifieke leerdomeinen.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Leeropvattingen - Soorten leerstrategieën zoals stapsgewijze verwerking, diepteverwerking, zelfregulatie * Metacognitieve kennis - Eigen voorkeuren en interesse - Eigen mogelijkheden en beperkingen (in relatie tot de opdracht) Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren Affectieve dimensie ^o : Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...			
13.2	ET-Leren-2 De leerlingen reflecteren aan de hand van richtvragen over de impact van de eigen en andermans leeropvattingen en -strategieën op de uitvoering van een opdracht. (transversaal)			
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 30%; padding: 5px;">Bouwsteen</th> <th style="padding: 5px;">Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="padding: 5px; vertical-align: top;">Zichzelf als lerende begrijpen en positioneren ten aanzien van leren in het algemeen en van specifieke leerdomeinen.</td> <td style="padding: 5px; vertical-align: top;"> Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Leeropvattingen - Soorten leerstrategieën zoals stapsgewijze verwerking, diepteverwerking, zelfregulatie * Procedurele kennis - Leerstrategieën * Metacognitieve kennis - Leeropvattingen in relatie tot de opdracht - Leerstrategieën - Reflectievaardigheden en -proces Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Zichzelf als lerende begrijpen en positioneren ten aanzien van leren in het algemeen en van specifieke leerdomeinen.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Zichzelf als lerende begrijpen en positioneren ten aanzien van leren in het algemeen en van specifieke leerdomeinen.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Leeropvattingen - Soorten leerstrategieën zoals stapsgewijze verwerking, diepteverwerking, zelfregulatie * Procedurele kennis - Leerstrategieën * Metacognitieve kennis - Leeropvattingen in relatie tot de opdracht - Leerstrategieën - Reflectievaardigheden en -proces Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren Affectieve dimensie ^o : Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...			

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

BG 13.1	13.3 ET-Leren-3 De leerlingen hanteren een geschikte zoekstrategie uit een aantal aangereikte bij het selecteren van digitale en niet-digitale bronnen en informatie om een aangereikte informatievraag te beantwoorden. (transversaal)			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bouwsteen</th> <th>Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.</td> <td> Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Soorten bronnen zoals internet, tijdschrift, encyclopedie, boek - Soorten zoekstrategieën voor bronnen zoals trefwoord, synoniem, auteur - Soorten zoekstrategieën voor informatie zoals structuur van informatie, verhouding globaal - detail * Procedurele kennis - Zoekstrategieën voor bronnen - Zoekstrategieën voor informatie Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Soorten bronnen zoals internet, tijdschrift, encyclopedie, boek - Soorten zoekstrategieën voor bronnen zoals trefwoord, synoniem, auteur - Soorten zoekstrategieën voor informatie zoals structuur van informatie, verhouding globaal - detail * Procedurele kennis - Zoekstrategieën voor bronnen - Zoekstrategieën voor informatie Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen			
	13.4 ET-leren-4 De leerlingen gebruiken verklarende en oriënterende overzichten om informatie in een digitale en niet-digitale bron terug te vinden. (transversaal)			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bouwsteen</th> <th>Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.</td> <td> Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Soorten verklarende overzichten: legenda, schaal, oriëntatie van een kaart, determineertabel - Soorten oriënterende overzichten: inhoudstafel, register, digitale en niet-digitale navigatietools * Procedurele kennis - Verklarende overzichten: legenda, schaal, oriëntatie van een kaart, determineertabel - Oriënterende overzichten: inhoudstafel, register, digitale en niet-digitale navigatietools Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Soorten verklarende overzichten: legenda, schaal, oriëntatie van een kaart, determineertabel - Soorten oriënterende overzichten: inhoudstafel, register, digitale en niet-digitale navigatietools * Procedurele kennis - Verklarende overzichten: legenda, schaal, oriëntatie van een kaart, determineertabel - Oriënterende overzichten: inhoudstafel, register, digitale en niet-digitale navigatietools Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen			
BG 13.2	13.5 ET-leren-5 De leerlingen beoordelen aan de hand van aangereikte richtvragen de geselecteerde digitale en niet-digitale bronnen en informatie op bruikbaarheid, correctheid en betrouwbaarheid. (transversaal)			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bouwsteen</th> <th>Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.</td> <td> Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Bruikbaarheid, correctheid en betrouwbaarheid - Soorten bronnen zoals internet, tijdschrift, encyclopedie, boek Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Bruikbaarheid, correctheid en betrouwbaarheid - Soorten bronnen zoals internet, tijdschrift, encyclopedie, boek Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren			

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

BG 13.3	13.6	ET-leren-6 De leerlingen verwerken digitale en niet-digitale informatie uit één of een beperkt aantal bronnen volgens een aangereikt stappenplan tot een samenhangend en bruikbaar geheel. (transversaal)
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
		<p>Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheeren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Soorten methodes om informatie te verwerken, begrijpen en onthouden: selecteren, analyseren, relateren, concluderen en structureren - Soorten bruikbare gehelen: schema, tabel, grafiek, diagram en andere bruikbare gehelen zoals mindmap, tekening, samenvatting/synthese * Procedurele kennis - Methodes om informatie te verwerken: selecteren, analyseren, relateren, concluderen en structureren - Bruikbare gehelen: schema, tabel, grafiek, diagram en andere bruikbare gehelen zoals mindmap, tekening, samenvatting/synthese <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p>
	13.7	ET-leren-7 De leerlingen stellen verwerkte informatie voor volgens een aangereikte digitale en niet-digitale presentatiemethode. (transversaal)
		<p>Bouwsteen</p> <p>Kennis en dimensies</p> <p>Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheeren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Procedurele kennis - Digitale en niet-digitale presentatiemethodes zoals digitale voorstelling, grafiek, maquette, muzische expressie, mindmap <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p>
	13.8	ET-leren-8 De leerlingen beheren informatie digitaal en niet-digitaal volgens een aangereikte structuur. (transversaal)
		<p>Bouwsteen</p> <p>Kennis en dimensies</p> <p>Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheeren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Soorten digitale en niet-digitale bewaarstechnieken zoals stick, cloud, bewaarsysteem - Soorten digitale en niet-digitale ordeningstechnieken zoals mappenstructuur, ordening via thema * Procedurele kennis - Digitale en niet-digitale bewaarstechnieken - Digitale en niet-digitale ordeningstechnieken <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p>
BG 13.4		

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

13.9	ET-leren-9 De leerlingen formuleren voor een afgebakend probleem een onderzoeksvraag aan de hand van aangereikte criteria. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Een (onderzoeks-)probleem (v)erkennen en een antwoord of oplossing zoeken gebruikmakend van geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Onderzoeksvraag - Criteria voor een onderzoeksvraag: onderzoekbaar, ondubbelzinnig, afgebakend, relevant, beknopt en vraagvorm * Procedurele kennis - Toepassing van criteria voor een onderzoeksvraag: onderzoekbaar, ondubbelzinnig, afgebakend, relevant, beknopt en vraagvorm Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen
13.10	ET-leren-10 De leerlingen formuleren een hypothese in functie van een onderzoeksvraag aan de hand van aangereikte criteria. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Een (onderzoeks-)probleem (v)erkennen en een antwoord of oplossing zoeken gebruikmakend van geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Hypothese - Criteria waaraan een hypothese moet voldoen: toetsbaar, ondubbelzinnig, afgebakend, relevant, beknopt * Procedurele kennis - Principes van inductief en deductief redeneren - Toepassing van criteria waaraan een hypothese moet voldoen: toetsbaar, ondubbelzinnig, afgebakend, relevant, beknopt Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen
13.11	ET-leren-11 De leerlingen voeren stapsgewijs een onderzoekstechniek uit om digitale en niet-digitale gegevens te verwerven i.f.v. een onderzoeksvraag. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Een (onderzoeks-)probleem (v)erkennen en een antwoord of oplossing zoeken gebruikmakend van geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Soorten onderzoekstechnieken: experiment, meting en andere technieken zoals observatie, interview, enquête, algoritme opstellen * Procedurele kennis - Onderzoekstechnieken: experiment, meting en andere technieken zoals observatie, interview, enquête, algoritme opstellen Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

13.12	ET-leren-12 De leerlingen voeren een oplossingsstrategie systematisch uit i.f.v. een onderzoek of een probleem. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Een (onderzoeks-)probleem (v)erkennen en een antwoord of oplossing zoeken gebruikmakend van geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Algoritme, heuristiek * Procedurele kennis - Specifieke oplossingsstrategie, specifieke vuistregels Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen
13.13	ET-leren-13 De leerlingen formuleren een antwoord op een onderzoeksvraag of hypothese aan de hand van aangereikte richtlijnen. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Een (onderzoeks-)probleem (v)erkennen en een antwoord of oplossing zoeken gebruikmakend van geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools.	Met inbegrip van kennis * Procedurele kennis - Inzetten van voorkennis - Inzetten van tijdens onderzoek verworven informatie Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen
13.14	ET-leren-14 De leerlingen beoordelen hun leerproces en -resultaat op afgesproken momenten en aan de hand van aangereikte criteria. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Leeropvattingen, -proces en -resultaten reguleren.	Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Evaluatiecriteria * Metacognitieve kennis - Eigen mogelijkheden en beperkingen - Reflectievaardigheden en -proces Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren Affectieve dimensie*: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

13.15	ET-leren-15 De leerlingen analyseren sterktes en zwaktes van hun leerresultaat en hun doorlopen leerproces aan de hand van richtvragen. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Leeropvattingen, -proces en -resultaten reguleren.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Metacognitieve kennis - Attributie: intern, extern - Reflectievaardigheden en -proces <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>
13.16	ET-leren-16 De leerlingen reguleren hun leeropvattingen, hun leerproces en hun leerresultaat a.d.h.v. een werkwijze en strategieën. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Leeropvattingen, -proces en -resultaten reguleren.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Leeropvattingen - Leerstrategieën zoals stapsgewijze verwerking, diepteverwerking, zelfregulatie * Procedurele kennis - Hefbomen om de motivatie- of leerstrategie te verbeteren - Kwaliteitssysteem/werkwijze zoals PDCA, beertjes van Meichembaum * Metacognitieve kennis - Eigen leeropvattingen en -strategieën - Eigen mogelijkheden en beperkingen - Reflectievaardigheden en -proces <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

13.17	ET-leren-17 De leerlingen passen vaardigheden van samen leren toe om een leerdoel te realiseren. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Samen het leerproces vormgeven.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Procedurele kennis - Cyclus voor samen leren (gemeenschappelijk: doelbepaling, bepaling van aanpak, procesbewaking, reflectie op de leeruitkomsten en besluitvorming) - Basisregels, voorwaarden en hefbomen voor samen leren (leren en delen in groep, geven en ontvangen van feedback) * Metacognitieve kennis - Eigen mogelijkheden en beperkingen bij het samen leren (in relatie tot het leerdoel) <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>
13.18	ET-leren-18 De leerlingen gebruiken schooltaal en domeinspecifieke taal in functie van het leerproces. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Domeinspecifieke terminologie, symbolen en voorstellingen hanteren.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Domeinspecifieke terminologie, symbolen en voorstellingen * Conceptuele kennis - Register: school- en domeinspecifieke taal * Procedurele kennis - Register: school- en domeinspecifieke taal <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p>

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

4. Digitale competentie en mediawijsheid

De ICT-kennis en -vaardigheden worden aangeleerd in het vak AV ICT en toegepast in de vakken van het transversaal team.

BG 4.1	4.1	<p>ET-ict & media-1 De leerlingen demonstreren basisvaardigheden om digitaal inhoud te creëren en te delen. (transversaal)</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Digitale media en toepassingen gebruiken om te creëren, te participeren en te interageren.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Digitale media en toepassingen om digitaal inhoud te creëren zoals online- en offline tekstverwerking, rekenblad, rekenapp, digitale beeldverwerking, grafische programmeertaal - Digitale media en toepassingen om digitaal inhoud te delen zoals browsers, elektronische mail, courante sociale mediatoeepassingen, cloud toepassingen <p>* Procedurele kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digitale media en toepassingen om digitaal inhoud te creëren en te delen <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p>
BG 4.2	4.2	<p>ET-ict & media-2 De leerlingen demonstreren basisvaardigheden om digitaal samen te werken, te communiceren en te participeren aan initiatieven. (transversaal)</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Digitale media en toepassingen gebruiken om te creëren, te participeren en te interageren.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Digitale media en toepassingen om digitaal samen te werken, te communiceren en te participeren aan initiatieven zoals elektronische mail, chat en messaging toepassingen, sociale mediatoeepassingen, cloud toepassingen <p>* Procedurele kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digitale media en toepassingen om digitaal samen te werken, te communiceren en te participeren <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p>

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

BG 4.3	4.3	ET-ict & media-3 De leerlingen onderscheiden bouwstenen van digitale systemen. (transversaal)	
		Bouwsteen	Kennis en dimensies
		Computationeel denken en handelen.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Bouwstenen van een digitaal systeem > Input verwerking output > Binair > Hardware > Digitale media zoals dataformaat > Digitale toepassingen zoals tekstverwerking, multi-media verwerking, game > Besturingssysteem - Informatieverwerkende systemen en communicatie tussen deze systemen <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p>
BG 4.4	4.4	ET-ict & media-4 De leerlingen passen een eenvoudig zelf ontworpen algoritme toe om een probleem digitaal en niet-digitaal op te lossen. (transversaal)	
		Bouwsteen	Kennis en dimensies
		Computationeel denken en handelen.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Concepten van computationeel denken: decompositie, patroonherkenning, abstractie, algoritmen - Organisatie, modellering, simulatie en digitale representatie van informatie - Debuggen (testen en bijsturen) - Principes van programmeertalen: sequentie, herhalingsstructuur, keuzestructuur * Procedurele kennis - Principes van computationeel denken: decompositie, patroonherkenning, abstractie, algoritmen - Principes van organisatie, modellering, simulatie en digitale representatie van informatie - Principes van debuggen (testen en bijsturen) - Principes van programmeertalen: sequentie, herhalingsstructuur, keuzestructuur <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p>

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

4.5	ET-ict & media-5 De leerlingen lichten de invloed van digitale en niet-digitale media op mens en samenleving toe. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Verantwoord, kritisch en ethisch omgaan met digitale en niet-digitale media en informatie.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Invloed digitale media op het dagelijkse leven zoals communicatie, informatie, inhouden gecreëerd in verschillende contexten (leren, werken, vrije tijd) - Mediatisering/technologisering van de samenleving/arbeidsmarkt - Rol media in beeldvorming van werkelijkheid - Bouwstenen van beeldgeletterdheid <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>

4.6	ET-ict & media-6 De leerlingen passen aangereikte regels van de digitale wereld toe. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
BG 4.5	Verantwoord, kritisch en ethisch omgaan met digitale en niet-digitale media en informatie.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Privacyregels - Principes van auteurs- en portretrecht - Ethisch en sociaal aanvaardbare gedragsregels binnen de context van het medium, het publiek en de wettelijke bepalingen * Procedurele kennis - Privacyregels - Principes van auteurs- en portretrecht - Ethisch en sociaal aanvaardbare gedragsregels binnen de context van het medium, het publiek en de wettelijke bepalingen <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

BG 4.6	4.7	<p>ET-ict & media-7 De leerlingen evalueren de mogelijkheden en risico's van eigen en andermans mediagedrag. (transversaal)</p>	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies	<p>Verantwoord, kritisch en ethisch omgaan met digitale en niet-digitale media en informatie.</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Invloed van mediagebruik op eigen en andermans mentale en fysieke gezondheid - Beveiligingsrisico's en privacyaspecten eigen aan de leeftijdsgroep - Digitaal mediagebruik in functie van (eigen) doelen - Digitale identiteit (e-identiteit en e-reputatie) * Procedurele kennis - Beveiligings- en privacyregels eigen aan de leeftijdsgroep - Digitale media en toepassingen in functie van (eigen) doelen - Beheer digitale identiteit * Metacognitieve kennis - Eigen mediagedrag <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën, ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

15. Ontwikkeling van initiatief, ambitie, ondernemingszin en loopbaancompetenties

De eindtermen 15.1, 15.2 en 15.3 worden vakoverschrijdend in een project uitgewerkt.

De eindterm 15.4 per vak maakt deel uit van de brede basiszorg -domein 'onderwijsloopbaan'- binnen de leerlingenbegeleiding.

15.1	ET-initiatief & loopbaan-1	De leerlingen genereren ideeën voor een uitdaging aan de hand van aangereikte technieken en methodieken en in een gestructureerd en afgebakend kader. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies	
	Opportunities zien en verkennen met behulp van een creatief denkproces.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Procedurele kennis - Creatief denkproces - divergerende fase > Brainstormtechnieken en andere methodieken om een veelheid aan ideeën te bekomen > Valkuilen <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau creëren</p> <p>Affectieve dimensie^o: Open staan voor opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>	
15.2	ET-initiatief & loopbaan-2	15.2 De leerlingen onderzoeken de uitvoerbaarheid van ideeën rekening houdend met aangereikte criteria. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies	
	De uitvoerbaarheid van ideeën onderzoeken, het inzetten van middelen tegenover doelstellingen afwegen en het gekozen idee realiseren.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Criteria om de uitvoerbaarheid van ideeën te toetsen zoals ethische principes, duurzaamheid, tijd en middelen, meerwaarde * Procedurele kennis - Creatief denkproces - convergerende fase: clusteren, combineren, evalueren en selecteren - Toepassing van criteria om de uitvoerbaarheid van ideeën te toetsen zoals ethische principes, duurzaamheid, tijd en middelen, meerwaarde <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p> <p>Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>	

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

15.3	ET-initiatief & loopbaan-3 De leerlingen werken stapsgewijs een zelfgekozen idee uit door het doelmatig inzetten van tijd en hulpmiddelen. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	De uitvoerbaarheid van ideeën onderzoeken, het inzetten van middelen tegenover doelstellingen afwegen en het gekozen idee realiseren.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Hulpmiddelen zoals informatie, gereedschappen, mensen, grondstoffen, energie * Procedurele kennis - Planningstechnieken: beknopt stappenplan, tijdspad - Kwaliteitssysteem/werkwijze zoals PDCA, beertjes van Meichembaum * Metacognitieve kennis - Reflectievaardigheden en -proces <p>Met inbegrip van context</p> <ul style="list-style-type: none"> * Stapsgewijs maar met de nodige ruimte om te experimenteren, om bijstellingen te doen en om eventueel te mislukken. Het leerproces is belangrijker dan het uiteindelijke resultaat. <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>
15.4	ET-initiatief & loopbaan-4 De leerlingen maken onderbouwde keuzes aan de hand van aangereikte criteria en aangereikte strategieën. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	(Duurzame) keuzes maken, rekening houdend met gevolgen op korte en lange termijn.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Rationele, emotionele en intuïtieve keuzes - Keuzecriteria * Procedurele kennis - Keuze strategieën met inbegrip van studiekeuze en loopbaan - Veel voorkomende valkuilen bij het maken van keuzes * Metacognitieve kennis - Eigen voorkeuren en interesses - Eigen mogelijkheden en beperkingen - Reflectievaardigheden en -proces <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën, ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

5. Sociaal-relatieve competenties

De eindtermen 5.1 t.e.m. 5.4 per vak maken deel uit van de brede basiszorg - domein 'psychisch en sociaal functioneren'- binnen de leerlingenbegeleiding.

De eindterm 5.5 per vak maakt deel uit van de brede basiszorg - domein 'leren en studeren' - binnen de leerlingenbegeleiding.

5.1	ET-sociaal-relatieve-1	De leerlingen bewaken in interacties hun eigen fysieke en mentale grenzen.° (transversaal - attitudinaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies	
	Interpersoonlijke relaties opbouwen, onderhouden en versterken.		
5.2	ET-sociaal-relatieve-2	De leerlingen houden in interacties rekening met de opvattingen, fysieke en mentale grenzen en emoties van anderen.° (transversaal - attitudinaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies	
	Interpersoonlijke relaties opbouwen, onderhouden en versterken.		
5.3	ET-sociaal-relatieve-3	De leerlingen demonstreren hoe ze respectvol reageren tegen pest- en uitsluitingsgedrag. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies	
	Interpersoonlijke relaties opbouwen, onderhouden en versterken.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Pest- en uitsluitingsgedrag - Fysieke en mentale grenzen <p>* Procedurele kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategieën om respectvol te reageren tegen pest- en uitsluitingsgedrag <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie°: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>	

transversale eindtermen die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

5.4	ET-sociaal-relatieel-4 De leerlingen demonstreren in informele en formele relaties geschikte sociale vaardigheden. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Interpersoonlijke relaties opbouwen, onderhouden en versterken.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Formele en informele relaties - Leefregels en afspraken - Empathie <p>* Procedurele kennis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategieën om sociale vaardigheden in formele en informele relaties te hanteren - Strategieën om grenzen te stellen en te bewaken via aanvaardbaar verbaal en non-verbaal gedrag <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>
5.5	ET-Sociaal-relatieel-5 De leerlingen dragen in groepsactiviteiten met een welomschreven opdracht actief bij aan de uitwerking van een gezamenlijk resultaat. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Interpersoonlijke relaties opbouwen, onderhouden en versterken.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis: - Rollen en gedrag van personen in groepsactiviteiten <p>* Procedurele kennis:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Methoden om in overleg taken te verdelen en te plannen <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>

transversale eindtermen basisgeletterdheid die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

13. Leercompetenties met inbegrip van onderzoekscompetenties, innovatiedenken, creativiteit, probleemoplossend en kritisch denken, systeembenken, informatieverwerking en samenwerken.

De leercompetenties per vak maken deel uit van een schooleigen basiszorg -domein 'leren en studeren'- binnen de leerlingenbegeleiding.

BG 13.1	<p>BG-leren-1</p> <p>De leerling hanteert in functionele contexten een aangereikte zoekstrategie bij het selecteren van digitale bronnen en informatie om een aangereikte informatievraag te beantwoorden.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Soorten bronnen zoals internet, tijdschrift, encyclopedie, boek * Procedurele kennis - Zoekstrategieën voor bronnen zoals trefwoord, synoniem, auteur - Zoekstrategieën voor informatie zoals structuur van informatie, verhouding globaal - detail <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p>
BG 13.2	<p>BG-leren-2</p> <p>De leerling beoordeelt in functionele contexten en aan de hand van aangereikte richtvragen de geselecteerde digitale bronnen en informatie op bruikbaarheid, correctheid en betrouwbaarheid.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Bruikbaarheid, correctheid en betrouwbaarheid - Soorten bronnen zoals internet, tijdschrift, encyclopedie, boek <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren</p>
BG 13.3	<p>BG-leren-3</p> <p>De leerling verwerkt in functionele contexten digitale informatie uit één of een beperkt aantal bronnen om een antwoord te geven op een informatievraag.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Soorten methodes om digitale informatie te verwerken: selecteren, analyseren en concluderen * Procedurele kennis - Methodes om digitale informatie te verwerken: selecteren, analyseren en concluderen <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p>

transversale eindtermen basisgeletterdheid die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

BG 13.4	<p>BG-leren-4</p> <p>De leerling beheert in functionele contexten informatie digitaal volgens een aangereikte structuur.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Geschikte (leer-)activiteiten, strategieën en tools inzetten om informatie digitaal en niet-digitaal kritisch te verwerven, beheren en verwerken rekening houdend met het beoogde leerresultaat en -proces.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Soorten digitale bewaarstechnieken zoals stick, cloud, bewaarsysteem - Soorten digitale ordeningstechnieken zoals mappenstructuur, ordening via thema * Procedurele kennis - Digitale bewaarstechnieken - Digitale ordeningstechnieken <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p>
---------	---	--

transversale eindtermen basisgeletterdheid die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

4. Digitale competentie en mediawijsheid

De ICT kennis en vaardigheden worden aangeleerd in het vak AV ICT en toegepast in de vakken van het transversaal team.

BG 4.1	<p>BG-ict & media-1</p> <p>De leerling demonstreert in functionele contexten basisvaardigheden om digitaal inhoud te creëren en te delen.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Digitale media en toepassingen gebruiken om te creëren, te participeren en te interageren.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Digitale media en toepassingen om digitaal inhoud te creëren zoals online- en offline tekstverwerking, rekenapp, digitale beeldverwerking, grafische programmeertaal - Digitale media en toepassingen om digitaal inhoud te delen zoals browsers, elektronische mail, courante sociale mediatoeepassingen, cloud toepassingen * Procedurele kennis - Digitale media en toepassingen om digitaal inhoud te creëren en te delen <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p>
BG 4.2	<p>BG-ict & media-2</p> <p>De leerling demonstreert in functionele contexten basisvaardigheden om digitaal te communiceren en te participeren.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Digitale media en toepassingen gebruiken om te creëren, te participeren en te interageren.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Digitale media en toepassingen om digitaal te communiceren en te participeren aan initiatieven zoals elektronische mail, chat en messaging toepassingen, sociale mediatoeepassingen, cloud toepassingen * Procedurele kennis - Digitale media en toepassingen om digitaal te communiceren en te participeren <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p>

transversale eindtermen basisgeletterdheid die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

BG 4.3	BG-ict & media-3 De leerling herkent in functionele contexten bouwstenen van digitale systemen.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Computationeel denken en handelen.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Bouwstenen van een digitaal systeem > Input verwerking output > Binair > Hardware > Digitale media zoals dataformaat > Digitale toepassingen zoals tekstverwerking, multi-media verwerking, game > Besturingssysteem - Informatieverwerkende systemen en communicatie tussen deze systemen <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau onthouden</p>
BG 4.4	BG-ict & media-4 De leerling past in functionele contexten een aangereikt algoritme toe om een probleem digitaal en niet-digitaal op te lossen.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Computationeel denken en handelen.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Procedurele kennis - Principes van computationeel denken: decompositie, patroonherkenning, abstractie, algoritme - Principes van digitale representatie van informatie - Principes van debuggen (testen en bijsturen) <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p>
BG 4.5	BG-ict & media-5 De leerling past in functionele contexten aangereikte regels van de digitale wereld toe.	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Verantwoord, kritisch en ethisch omgaan met digitale en niet-digitale media en informatie.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Procedurele kennis - Privacyregels - Principes van auteurs- en portretrecht - Ethisch en sociaal aanvaardbare gedragsregels binnen de context van het medium, het publiek en de wettelijke bepalingen <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen Affectieve dimensie*: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>

transversale eindtermen basisgeletterdheid die integraal deel uit maken van de vakken Nederlands - Wiskunde - Natuurwetenschappen - Techniek - Economie - Aardrijkskunde - Geschiedenis - Frans/Engels

BG 4.6	<p>BG-ict & media-6</p> <p>De leerling evalueert in functionele contexten de mogelijkheden en risico's van eigen mediagedrag.</p> <p>Bouwsteen</p> <p>Verantwoord, kritisch en ethisch omgaan met digitale en niet-digitale media en informatie.</p>	<p>Kennis en dimensies</p> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Procedurele kennis - Beveiligingsrisico's en privacyaspecten eigen aan de leeftijdsgroep - Digitale media en toepassingen in functie van eigen doelen - Beheer digitale identiteit (e-identiteit en e-reputatie) <p>* Metacognitieve kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen mediagedrag <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau evalueren</p> <p>Affectieve dimensie*: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>
--------	---	--

Onderwijsdoelen team eerste graad A & B

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

Onderwijsdoel	Evaluatie	Nummer	Type	Nederlands	Wiskunde	Natuurwetenschappen	Techniek	ICT & media	Economie	Aardrijkskunde	Geschiedenis	Frans / Engels	Lichamelijke opvoeding	Plastische opvoeding	Muzikale opvoeding

A & B															
SC - 1. Competenties op het vlak van lichamelijk, geestelijk en emotioneel bewustzijn/gezondheid SC - 14. Zelfbewustzijn en zelfexpressie, zelfsturing en wendbaarheid															
BS - Een veilige levensstijl realiseren door het correct inschatten van risicofactoren															
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	1.13	X	brede basiszorg (*)				brede basiszorg (*)				vak-gebonden		
			1.14	X	vak-gebonden		vak-gebonden								
BS - Het mentaal welbevinden opbouwen, onderhouden en versterken															
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	1.15 (SC 14)	X	brede basiszorg (*)				brede basiszorg (*)						
			1.16 (SC 14)	A°											
			1.17 (SC 14)	X											
			1.18 (SC 14)	A°											
			1.19 (SC 14)	X											
(*) De eindtermen worden aangereikt door de leerkracht via de brede basiszorg. De realisatie van de eindtermen wordt geëvalueerd op niveau van elke leerling.															

A & B															
SC- 16. Cultureel bewustzijn en culturele expressie															
BS - Uitingen van kunst en cultuur waarnemen en conceptualiseren															
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	16.1	A°					vak-gebonden						
			16.2	X							vak-gebonden		vak-gebonden		
			16.3	X											
BS - Uitingen van kunst en cultuur duiden in relatie tot de maatschappelijke, historische en geografische context waarin ze zich manifesteren															
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	16.4	X					vak-gebonden		vak-gebonden		vak-gebonden		
BS -Uitingen van kunst en cultuur beleven en de waardering ervoor duiden															
eindtermen	transversaal	team eerste graad olv graadcoördinator	16.5	X	vak-gebonden						vak-gebonden		vak-gebonden		
			16.6	X							vak-gebonden		vak-gebonden		

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

7. Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven

7.1	ET-Burgerschap-1 De leerlingen lichten de gelaagdheid en de dynamiek van identiteiten en de mogelijke gevolgen ervan voor relaties met anderen toe. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	De dynamiek en de gelaagdheid van (eigen) identiteiten duiden.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Erkende symbolen van de Vlaamse gemeenschap, België en de Europese Unie * Conceptuele kennis - Gelaagdheid van identiteiten, met aandacht voor verschillende aspecten van identiteiten zoals gender, sociale, culturele, economische, deelstatelijke, nationale en internationale aspecten - Dynamiek van identiteiten doorheen ruimte en tijd, met aandacht voor de eigen achtergrond en de persoonlijke beleving van tijd en ruimte - Relationeel karakter van identiteiten * Metacognitieve kennis - Zelfkennis over aspecten van de eigen identiteiten <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>
7.2	ET-Burgerschap-2 De leerlingen gaan respectvol en constructief om met individuen en groepen in een diverse samenleving.^o (transversaal - attitudinaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Omggaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.	
7.3	ET-Burgerschap-3 De leerlingen hanteren strategieën om respectvol en constructief om te gaan met individuen en groepen in een diverse samenleving. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Omggaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Diversiteit in de samenleving, met aandacht voor meerdere aspecten van diversiteit zoals fysieke, cognitieve, sociale, culturele aspecten * Procedurele kennis - Strategieën om respectvol en constructief om te gaan met elkaar <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

7.4	ET-Burgerschap-4 De leerlingen lichten de mechanismen van vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk toe. (transversaal)			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bouwsteen</th> <th>Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.</td> <td> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p> </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>			
7.5	ET-Burgerschap-5 De leerlingen hanteren strategieën om tot constructieve oplossingen voor conflictsituaties te komen. (transversaal)			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bouwsteen</th> <th>Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.</td> <td> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Conflicten en oplossingen * Procedurele kennis - Strategieën om tot constructieve oplossingen voor conflicten te komen <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën, ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p> </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Conflicten en oplossingen * Procedurele kennis - Strategieën om tot constructieve oplossingen voor conflicten te komen <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën, ... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>			
7.6	ET-Burgerschap-6 De leerlingen onderscheiden zowel onverdraagzaamheid als discriminatie in de samenleving. (transversaal)			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bouwsteen</th> <th>Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.</td> <td> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Onverdraagzaamheid en discriminatie <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p> </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Onverdraagzaamheid en discriminatie <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>			

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

7.7	ET-Burgerschap-7 De leerlingen onderbouwen een eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen, thema's en trends met betrouwbare informatie en geldige argumenten. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Geïnformeerd en beargumenteerd met elkaar in dialoog gaan.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Feit en mening - Realiteit en fictie - Argumenten <p>* Procedurele kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - Strategieën om een eigen mening te onderbouwen - Manieren om met elkaar in dialoog te gaan <p>* Metacognitieve kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> - Eigen mening - Reflectievaardigheden en -proces <p>Met inbegrip van context</p> <ul style="list-style-type: none"> * Actuele maatschappelijke gebeurtenissen, thema's en trends <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>
7.8	ET-Burgerschap-8 De leerlingen participeren actief in schoolse situaties, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen.° (transversaal - attitudinaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Actief participeren aan de samenleving, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen binnen de rechtsstaat.	
7.9	ET-Burgerschap-9 De leerlingen illustreren het belang van individuele en gezamenlijke acties en engagement voor de samenleving. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Actief participeren aan de samenleving, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen binnen de rechtsstaat.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Individuele en gezamenlijke acties en engagement voor de samenleving op lokaal en globaal niveau <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

7.10	ET-Burgerschap-10 De leerlingen onderscheiden inspraak, participatie en besluitvorming in schoolse situaties, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Actief participeren aan de samenleving, rekening houdend met de rechten en plichten van iedereen binnen de rechtsstaat.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Inspraak, participatie en besluitvorming in de schoolomgeving - Rechten en plichten in de schoolomgeving - Manieren om te participeren in de schoolomgeving <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Voorkeur tonen voor en belang hechten aan waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>
7.11	ET-Burgerschap-11 De leerlingen handelen duurzaam in een schoolse context.^o (transversaal - attitudinaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	De wederzijdse invloed tussen maatschappelijke domeinen en ontwikkelingen en de impact ervan op de (globale) samenleving en het individu kritisch benaderen.	
7.12	ET-Burgerschap-12 De leerlingen lichten de complexiteit en verwevenheid van duurzaamheidskwesties toe. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	De wederzijdse invloed tussen maatschappelijke domeinen en ontwikkelingen en de impact ervan op de (globale) samenleving en het individu kritisch benaderen.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Duurzame ontwikkeling op het vlak van consumptie, energie, mobiliteit - Oorzaak-gevolg relaties - Onderscheid geheel-onderdeel binnen systemen - Verschillende perspectieven (3 P's: planet, profit, people) op duurzaamheidskwesties <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

7.13	ET-Burgerschap-13 De leerlingen verklaren de impact van globale uitdagingen van duurzame ontwikkeling op het lokale niveau. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	De wederzijdse invloed tussen maatschappelijke domeinen en ontwikkelingen en de impact ervan op de (globale) samenleving en het individu kritisch benaderen.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Duurzame ontwikkeling - Oorzaak-gevolg relaties - Onderscheid geheel - onderdeel binnen systemen - Verschillende perspectieven (3 P's: planet, profit, people) op duurzaamheidskwesties * Metacognitieve kennis - Kritische reflectie over duurzaamheidskwesties <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>
7.14	ET-Burgerschap-14 De leerlingen illustreren wederzijdse beïnvloeding tussen maatschappelijke domeinen. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	De wederzijdse invloed tussen maatschappelijke domeinen en ontwikkelingen en de impact ervan op de (globale) samenleving en het individu kritisch benaderen.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Interactie tussen maatschappelijke domeinen (politiek, sociaal, economisch en cultureel) <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

1. Competenties op het vlak van lichamelijk, geestelijk en emotioneel bewustzijn/gezondheid

De eindtermen 1.1 t.e.m. 1.14 per vak maken deel uit van een schooleigen basiszorg - domein 'preventieve gezondheidszorg' - binnen de leerlingenbegeleiding.

De eindtermen 1.15 t.e.m. 1.19 per vak maken deel uit van een schooleigen basiszorg - domeinen 'psychisch en sociaal functioneren' en 'preventieve gezondheidszorg' - binnen de leerlingenbegeleiding.

1.13	ET-Gezondheid-1 De leerlingen verplaatsen zich veilig als voetganger en fietser in het verkeer in het kader van schoolse activiteiten. (transversaal)			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bouwsteen</th> <th>Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Een veilige levensstijl realiseren door het correct inschatten van risicofactoren.</td> <td> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Verkeersregels voor voetgangers en fietsers * Conceptuele kennis: - Risicofactoren voor voetgangers en fietsers * Procedurele kennis: - Strategieën om veilig te handelen in verkeerssituaties zoals veilig oversteken, correcte plaats op de weg innemen, rekening houden met blinde hoek, snelheid gemotoriseerde voertuigen inschatten en fietscontrole <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p> <p>Psychomotorische dimensie: Een vaardigheid in een andere vorm toepassen en integreren met andere kennis en vaardigheden. Essentiële elementen van de beweging/handeling zijn meestal aanwezig</p> </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Een veilige levensstijl realiseren door het correct inschatten van risicofactoren.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Een veilige levensstijl realiseren door het correct inschatten van risicofactoren.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Verkeersregels voor voetgangers en fietsers * Conceptuele kennis: - Risicofactoren voor voetgangers en fietsers * Procedurele kennis: - Strategieën om veilig te handelen in verkeerssituaties zoals veilig oversteken, correcte plaats op de weg innemen, rekening houden met blinde hoek, snelheid gemotoriseerde voertuigen inschatten en fietscontrole <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p> <p>Psychomotorische dimensie: Een vaardigheid in een andere vorm toepassen en integreren met andere kennis en vaardigheden. Essentiële elementen van de beweging/handeling zijn meestal aanwezig</p>			
1.14	ET-Gezondheid-2 De leerlingen handelen veilig in een schoolse context. (transversaal)			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Bouwsteen</th> <th>Kennis en dimensies</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Een veilige levensstijl realiseren door het correct inschatten van risicofactoren.</td> <td> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Veiligheidsvoorschriften en -procedures * Conceptuele kennis - Risicofactoren * Procedurele kennis - Strategieën om veilig te handelen in een schoolse context zoals veilig gebruik gereedschappen en materialen, handelingen tijdens noodsituatie, gebruik van openbaar vervoer <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p> <p>Psychomotorische dimensie: Een vaardigheid uitvoeren na instructie of uit het geheugen: de meest essentiële elementen van de beweging/handeling zijn aanwezig, maar nog niet consequent</p> </td> </tr> </tbody> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Een veilige levensstijl realiseren door het correct inschatten van risicofactoren.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Een veilige levensstijl realiseren door het correct inschatten van risicofactoren.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Veiligheidsvoorschriften en -procedures * Conceptuele kennis - Risicofactoren * Procedurele kennis - Strategieën om veilig te handelen in een schoolse context zoals veilig gebruik gereedschappen en materialen, handelingen tijdens noodsituatie, gebruik van openbaar vervoer <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau toepassen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p> <p>Psychomotorische dimensie: Een vaardigheid uitvoeren na instructie of uit het geheugen: de meest essentiële elementen van de beweging/handeling zijn aanwezig, maar nog niet consequent</p>			

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

1.15	ET-Gezondheid-3 De leerlingen verwoorden met behulp van richtvragen welke gebeurtenissen hen zelfvertrouwen geven en welke gebeurtenissen hen onzeker maken in het kader van hun welbevinden. (transversaal)
	<p>Bouwsteen: Kennis en dimensies</p> <p>Het mentaal welbevinden opbouwen, onderhouden en versterken.</p> <p>Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - Zelfbeeld - Zelfvertrouwen * Metacognitieve kennis: - Zelfkennis aangaande gebeurtenissen die zelfvertrouwen geven of onzekerheid geven</p> <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>
1.16	ET-Gezondheid-4 De leerlingen uiten hun gevoelens respectvol.° (transversaal - attitudinaal)
	<p>Bouwsteen: Kennis en dimensies</p> <p>Het mentaal welbevinden opbouwen, onderhouden en versterken.</p>
1.17	ET-Gezondheid-5 De leerlingen benoemen met behulp van richtvragen bij een gebeurtenis hun gedachten, gevoelens en gedrag en de gevolgen van die gebeurtenis voor zichzelf. (transversaal)
	<p>Bouwsteen: Kennis en dimensies</p> <p>Het mentaal welbevinden opbouwen, onderhouden en versterken.</p> <p>Met inbegrip van kennis * Conceptuele kennis - De samenhang tussen een gebeurtenis en gedachten, gevoelens, gedrag en de gevolgen van die gebeurtenis voor zichzelf - Gevoelens en hun functie - Verbaal en non-verbaal gedrag - Fysieke en mentale grenzen * Metacognitieve kennis - Eigen gedachten, gevoelens en gedrag</p> <p>Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>
1.18	ET-Gezondheid-6 De leerlingen zoeken hulp in het geval van intra- en interpersoonlijke problemen.° (transversaal - attitudinaal)
	<p>Bouwsteen: Kennis en dimensies</p> <p>Het mentaal welbevinden opbouwen, onderhouden en versterken.</p>

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

1.19	ET-Gezondheid-7 De leerlingen geven aan waar ze hulp kunnen vinden in geval van intra- en interpersoonlijke problemen. (transversaal)	
	Bouwsteen Het mentaal welbevinden opbouwen, onderhouden en versterken.	Kennis en dimensies Met inbegrip van kennis * Feitenkennis: - Personen en organisaties die eerstelijns hulp bieden zoals leerlingenbegeleiding, JAC, huisarts, AWEL Met inbegrip van dimensies eindterm Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen Affectieve dimensie ^o : Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

16. Cultureel bewustzijn en culturele expressie

16.1	ET-Cultuur-1 De leerlingen erkennen het belang van waargenomen kunst- en cultuuruitingen voor zichzelf en hun eigen leefwereld.* (transversaal - attitudinaal)			
	<table border="1"> <tr> <td>Bouwsteen</td> <td>Kennis en dimensies</td> </tr> <tr> <td>Uitingen van kunst en cultuur waarnemen en conceptualiseren.</td> <td></td> </tr> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Uitingen van kunst en cultuur waarnemen en conceptualiseren.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Uitingen van kunst en cultuur waarnemen en conceptualiseren.				
16.2	ET-Cultuur-2 De leerlingen onderscheiden via waarnemingen van kunst- en cultuuruitingen het zintuiglijk waarneembare, de bedoelingen en het onderwerp ervan. (transversaal)			
	<table border="1"> <tr> <td>Bouwsteen</td> <td>Kennis en dimensies</td> </tr> <tr> <td>Uitingen van kunst en cultuur waarnemen en conceptualiseren.</td> <td> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Kunst- en cultuuruitingen zoals landschap, dans, lied, game, film, kledij, graffiti - Zintuiglijk waarneembare kenmerken zoals kleur, klank, beweging, geur - Onderwerp van kunst- en cultuuruitingen zoals geboorte, dood, liefde, geschiedenis, het leven, het alledaagse, rituelen - Bedoelingen van kunst- en cultuuruitingen zoals decoreren, entertainen, praktisch gebruik, informeren, confirmeren, revolteren <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p> </td> </tr> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Uitingen van kunst en cultuur waarnemen en conceptualiseren.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Uitingen van kunst en cultuur waarnemen en conceptualiseren.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Kunst- en cultuuruitingen zoals landschap, dans, lied, game, film, kledij, graffiti - Zintuiglijk waarneembare kenmerken zoals kleur, klank, beweging, geur - Onderwerp van kunst- en cultuuruitingen zoals geboorte, dood, liefde, geschiedenis, het leven, het alledaagse, rituelen - Bedoelingen van kunst- en cultuuruitingen zoals decoreren, entertainen, praktisch gebruik, informeren, confirmeren, revolteren <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau begrijpen</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>			
16.3	ET-Cultuur-3 De leerlingen beschrijven aan de hand van aangereikte criteria de interactie tussen het zintuiglijk waarneembare, de bedoelingen en het onderwerp van kunst- en cultuuruitingen. (transversaal)			
	<table border="1"> <tr> <td>Bouwsteen</td> <td>Kennis en dimensies</td> </tr> <tr> <td>Uitingen van kunst en cultuur waarnemen en conceptualiseren.</td> <td> <p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Basisterminologie van uitdrukkingsvormen zoals drama, muziek, dans, beeldende en audiovisuele kunsten * Conceptuele kennis - Kunst- en cultuuruitingen zoals landschap, dans, lied, game, film, kledij, graffiti - Zintuiglijk waarneembare kenmerken zoals kleur, klank, beweging, geur - Onderwerp van kunst- en cultuuruitingen zoals geboorte, dood, liefde, geschiedenis, het leven, het alledaagse, rituelen - Bedoelingen van kunst- en cultuuruitingen zoals decoreren, entertainen, praktisch gebruik, informeren, confirmeren, revolteren * Procedurele kennis - Criteria om de interactie tussen het zintuiglijk waarneembare, de bedoelingen en het onderwerp van kunst- en cultuuruitingen te beschrijven <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p> </td> </tr> </table>	Bouwsteen	Kennis en dimensies	Uitingen van kunst en cultuur waarnemen en conceptualiseren.
Bouwsteen	Kennis en dimensies			
Uitingen van kunst en cultuur waarnemen en conceptualiseren.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Feitenkennis - Basisterminologie van uitdrukkingsvormen zoals drama, muziek, dans, beeldende en audiovisuele kunsten * Conceptuele kennis - Kunst- en cultuuruitingen zoals landschap, dans, lied, game, film, kledij, graffiti - Zintuiglijk waarneembare kenmerken zoals kleur, klank, beweging, geur - Onderwerp van kunst- en cultuuruitingen zoals geboorte, dood, liefde, geschiedenis, het leven, het alledaagse, rituelen - Bedoelingen van kunst- en cultuuruitingen zoals decoreren, entertainen, praktisch gebruik, informeren, confirmeren, revolteren * Procedurele kennis - Criteria om de interactie tussen het zintuiglijk waarneembare, de bedoelingen en het onderwerp van kunst- en cultuuruitingen te beschrijven <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>			

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

16.4	ET-Cultuur-4 De leerlingen brengen kunst- en cultuuruitingen in verband met de context waarin deze voorkomen. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Uitingen van kunst en cultuur duiden in relatie tot de maatschappelijke, historische en geografische context waarin ze zich manifesteren.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Context waarin kunst- en cultuuruitingen voorkomen: tijd, ruimte en maatschappelijke context <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p>
16.5	ET-Cultuur-5 De leerlingen drukken hun gedachten en gevoelens uit bij het waarnemen van kunst- en cultuuruitingen. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Uitingen van kunst en cultuur beleven en de waardering ervoor duiden.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Interactie tussen waarneming, gedachten en gevoelens * Procedurele kennis - Manieren om de interactie tussen waarneming, gedachten en gevoelens uit te drukken zoals verwoorden, verbeelden en verklanken * Metacognitieve kennis - Eigen gedachten en gevoelens <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p> <p>Affectieve dimensie^o: Reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,...</p>

transversale eindtermen die deel uit maken van meerdere vakken van de basisvorming van de eerste graad

16.6	ET-Cultuur-6 De leerlingen wenden hun eigen expressieve ervaring aan om hun waardering voor kunst en cultuuruitingen uit te drukken. (transversaal)	
	Bouwsteen	Kennis en dimensies
	Uitingen van kunst en cultuur beleven en de waardering ervoor duiden.	<p>Met inbegrip van kennis</p> <ul style="list-style-type: none"> * Conceptuele kennis - Kunst- en cultuuruitingen zoals landschap, dans, lied, game, film, kledij, graffiti - Zintuiglijk waarneembare kenmerken zoals kleur, klank, beweging, geur - Onderwerp van kunst- en cultuuruitingen zoals geboorte, dood, liefde, geschiedenis, het leven, het alledaagse, rituelen - Bedoelingen van kunst- en cultuuruitingen zoals decoreren, entertainen, praktisch gebruik, informeren, confirmeren, revolteren - Unicitéit van een esthetische ervaring * Procedurele kennis - Manieren om de interactie tussen de waarneming en de gedachten en gevoelens uit te drukken zoals verwoorden, verbeelden en verklanken * Metacognitieve kennis - De eigen expressieve ervaring met het creatieproces. <p>Met inbegrip van dimensies eindterm</p> <p>Cognitieve dimensie: beheersingsniveau analyseren</p> <p>Affectieve dimensie^o: Handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren voor waarden, opvattingen, gedragingen, gebeurtenissen, informatie, taken, strategieën,... geïnternaliseerd zijn, maar waarbij nog aandacht nodig is voor de balans tussen conflicterende aspecten</p>